

GANGBARE TARIEVEN VOOR AUTEURS

Vlaamse Auteursvereniging – 22 december 2015

Begin 2012 bezorgde de Vlaamse Auteursvereniging (VAV) aan haar leden een eerste lijst met gangbare tarieven voor een heel aantal activiteiten die auteurs in Vlaanderen beoefenen. VAV deed dat op basis van haar unieke brede kennis van de sector en van een rondvraag bij mensen 'die het kunnen weten'. Deze lijst is op dezelfde manier tot stand gekomen en vervangt haar voorganger uit 2012. Noem het een 'tweede, verbeterde en aangepaste druk'.

Een lijst als deze blijft een dode letter (en cijfer) als auteurs er geen beroep op doen. Behalve een zaak van durf en van wat heet 'vraag en aanbod' is een behoorlijke betaling ook een zaak van beroepsernst en solidariteit van iedereen die zich 'auteur' noemt, in welk statuut ook. Het behoort tot de kerntaak van VAV auteurs te 'professionaliseren', zoals dat heet. Financies zijn daar uiteraard een belangrijk facet van. Zeker in een tijd waarin naast de boekenverkoop inkomsten uit andere schrijversactiviteiten steeds belangrijker worden.

Dit document is vatbaar voor uitbreiding, bedenkingen en verbeteringen. Een aantal activiteiten en genres hebben er nog geen plaats in. Wij houden ons aanbevolen voor suggesties. U kunt hierover mailen naar info@auteursvereniging.be. Dit document heeft uiteraard ook geen 'bewijskracht'. Het wil auteurs helpen bij de zakelijke kant van hun gesprekken met opdrachtgevers.

Vooraf: het statuut van de auteur

Wat hieronder volgt, zijn algemene gegevens. Er zijn dan ook andere situaties, die onder meer afhangen van 'de sector' waarin auteurs actief zijn, het soort opdrachtgevers, de intensiteit van het werk... VAV-leden kunnen ter zake een beroep doen op juridisch eerstelijnsadvies. Zie ook Kunstenloket en het hoofdstuk 'Financieel' in het VAV-Auteurshandboek.

Veel professioneel werkende auteurs hebben het statuut van zelfstandige. Het kunstenaarsstatuut biedt voor de meesten geen alternatief, omdat ze zelden in opdracht werken. Voor een minderheid is het kunstenaarsstatuut wél een mogelijkheid.

Auteurs, literair vertalers, stripauteurs en illustratoren zijn niet BTW-plichtig: het innen van auteursrechten en het geven van lezingen (uit eigen werk) vallen buiten de BTW-plicht. (Er is wel BTW-plicht voor bv. publicitair en redactiewerk, opdracht en bepaalde soorten vertaalwerk.)

Tot voor een aantal jaren kon het in specifieke omstandigheden interessant zijn te werken onder een vennootschapsvorm, maar omdat de huidige fiscale regeling voor auteursrechten niet geldt voor betalingen aan rechtspersonen, zijn veel voordelen hiervan weggevallen. De nadelen (o.a. oprichtingskosten, boekhoudplicht, wel BTW-plichtig) wegen des te zwaarder, behalve bij een erg grote omzet.

Voor auteurs voor wie het schrijven een bijbaan is met regelmatige inkomsten, is het sociaal statuut van zelfstandige in bijberoep verplicht. Zij moeten zich inschrijven bij een sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen, ook als ze zelden of nooit lezingen geven of opdrachtwerk aanvaarden. Deze auteurs zijn dan wel ingeschreven maar vrijgesteld van sociale bijdragen als hun netto belastbaar beroepsinkomen lager is dan 1.423,89 euro. Inkomsten uit auteursrechten behoren niet tot het netto belastbaar beroepsinkomen. Daarop zijn dus geen sociale bijdragen verschuldigd.

Volg de VAV-communicatie en blijf op de hoogte van veranderingen in deze niet zelden complexe aangelegenheden!

Illustratoren

Redelijke prijs?

Illustratoren kennen het probleem van de bodemtarieven voor opdrachten, met prijzen die als een symbolische vergoeding kunnen beschouwd worden. Opdrachtgevers opperen graag dat hun opdracht visibiliteit en promotie oplevert. Ze verlenen de illustrator bij manier van spreken een gunst. De kans is groot dat de opdrachtgever die uit deze gunst voortkomt vervolgens dezelfde argumenten aanvoert om een symbolisch bedrag te betalen. Ondertussen besteedt de illustrator al zijn tijd aan promotie voeren. Ten voordele van zijn opdrachtgever.

Illustratoren geven aan dat het vaak niet eenvoudig is om een gepast tarief voor te stellen. Er zijn verschillende criteria om een correcte prijs te bepalen: grootte van de tekening (van een thematisch logo over een A4 tot een spread of affiche), kleur of zwart-wit, aflopend of niet, complexe of eenvoudige lijntekening, naamsbekendheid, exploitatiewijzen...

Een goed uitgangspunt is een calculatie op basis van de uren die de illustrator denkt nodig te hebben voor de opdracht. In de praktijk besteedt een illustrator vaak méér tijd aan de opdracht dan ingecalculeerd – vergeet niet dat overleg met de opdrachtgever kan leiden tot een aanzienlijke uitbreiding van de tijd die nodig is om de opdracht af te werken. Aarzel niet om in gevallen waar dit uit de hand loopt een meerprijs te vragen.

Het is aan de illustrator om een voor hem redelijke prijs voor te stellen, niet aan de opdrachtgever, zoals vaak gebeurt. 15 euro voor een uitgewerkte tekening? Het hoeft geen betoog dat dit onaanvaardbaar is, maar het komt voor. Wie dit aanvaardt, houdt het probleem in stand en consolideert bodemprijzen – ook voor collega's.

Enkele voorbeelden

Een voorbeeld van tarieven die als 'correcte minima' ervaren kunnen worden:

- kleine illustratie: 100 euro
- A5, kleur: 300 euro
- A4, kleur: 450 euro
- A3, kleur of een spread: 800 euro
- affiche, complex: 1000 euro
- cover: 500 euro
- een banner op een website: 200 euro

Het spreekt voor zich dat het een illustrator vrijstaat een hoger tarief voor te stellen. Een aantal illustratoren gaf aan nooit onder hun prijs te werken en veel opdrachtgevers gaan daar na onderhandeling in mee. Helaas gaat het er al te vaak omgekeerd aan toe.

Wat met de rechten?

Veel opdrachten worden afgehandeld via mail en er wordt daarbij vaak geen contract opgesteld. Dit heeft consequenties, auteursrechtelijk én financieel.

Als auteursrechten niet overgedragen worden met een duidelijke vermelding van overdracht, exploitatiewijzen, termijn én territorium, blijven ze bij de illustrator. Wanneer een opdrachtgever de

rechten wenst voor de volledige duur van de auteursrechtelijke beschermingstermijn en voor alle exploitatiewijzen, dan hoort er een hogere vergoeding bij.

Een gebruik dat zich stilaan uitbreidt is een volledige uitkoop van rechten, waarbij de opdrachtgever de illustratie voor alle mogelijke doeleinden kan gebruiken én aanpassen. De illustratie komt dan in een databank terecht en de illustrator kan geen aanspraak maken op toekomstige exploitaties ervan. Dit gebeurt met name bij een aantal educatieve uitgeverijen, die bovendien voor deze uitkoop bodentarieven hanteren. Te nemen of te laten.

Het is belangrijk om weten dat zonder contract mét expliciete licentie of overdracht van rechten geen gebruik gemaakt kan worden van de fiscaal gunstige behandeling van royalty's. Bovendien moet gespecificeerd worden welk deel een vergoeding is voor de opdracht (honorarium) en welk deel dient voor de overdracht van rechten. Gebruikelijk en door de fiscus aanvaard is: 70% voor de opdracht, 30% voor de rechtenoverdracht. Alleen die 30% kan als royalty's aangegeven worden. En alléén met een contract dat deze vermeldingen bevat.

Uitgavecontracten

In de regel worden bovenstaande tarieven niet toegepast bij uitgavecontracten. Geïllustreerde boeken/prentenboeken hebben een ander vergoedingssysteem: de illustrator ontvangt een voorschot op de rechten (meestal tussen de 1200 en 1500 euro, maar het kan daar uiteraard ook ver boven gaan) en vervolgens een percentage op de verkoopprijs. Het auteursdeel van de verkoopprijs is in de meeste gevallen 10% voor de eerste 4000 exemplaren: bij een geïllustreerd boek wordt dit aandeel dus verdeeld tussen auteur en illustrator, gaande van 3+7% tot 7+3%. Als het aandeel van beiden gelijk is, is 5+5% uiteraard billijk.

Lezingen

“Beste congresorganisatie,

Wat leuk dat jullie me vragen voor een lezing, natuurlijk kan ik een verhaal vertellen over onverwachte toepassingen van wiskunde! Het is alleen jammer dat jullie geen budget hebben voor sprekers. Jullie boeken voor je congres een prachtig landgoed, huren een dure cateraar, maar de inhoud moet bijna gratis komen. Dat is toch merkwaardig. Ik kan als zelfstandige geen lezing komen geven voor 150 euro. Ik zal nog één keer uitleggen wat een fatsoenlijk tarief is.”

Zie verder www.ionica.nl/over-fatsoenlijke-tarieven/ (dit bericht komt uit een andere sfeer, maar deze aanhef is zeer herkenbaar. In blogs en op websites vindt u nog meer inspiratie en argumenten.)

“Ik heb een vaste job en heb mijn lezingen niet nodig heb voor mijn inkomen. Daarom dacht ik lang dat ik geen geld hoefde te vragen. Tot ik ontdekte dat ik freelancers daarmee wegconcurrerde. Nu gebruik ik een uurtarief voor lezingen en differentieer ik volgens organisatie.”

1. Wat zijn gangbare tarieven voor een lezing?

Dat er voor auteurslezingen niet of nauwelijks betaald wordt – of alleen in natura – kan voor VAV in elk geval niet. Dit blijken gangbare tarieven te zijn:

- schoollezingen: minimaal 150 euro per lezing; indien een lezing twee lesuren duurt, is 200 euro een minimum;
- lezingen uit/over eigen werk in bibliotheken, leesclubs, boekhandels of op literaire manifestaties: minimaal 200 euro per lezing (prijzen tussen 250 en 400 euro zijn gebruikelijk);
- themalezingen op aanvraag: minimaal 300 euro per lezing (prijzen tussen 250 en 600 euro zijn gebruikelijk).

De vervoerskosten van en naar een lezing worden supplementair door de organisator betaald. Wie met het openbaar vervoer reist, legt het ticket voor; wie met de wagen komt, vraagt de gangbare kilometervergoeding.

2. Ik breng op een lezing/voordracht eigen werk. Valt dat onder de fiscale regeling auteursrechten?

In principe is de betaling die een auteur ontvangt bij een lezing een ereloon, en dus geen betaling voor auteursrechten. Een auteur zou kunnen bedingen dat een gedeelte van de betaling wél een auteursrechtenbetaling is, maar dan maakt hij/zij het zichzelf en de organisator van de lezing moeilijk. (Die moet in dat geval een voorheffing inhouden, met alle administratieve geplogenheden van dien.)

Een ereloon hoort fiscaal bij de beroepsinkomsten. Lezingen uit eigen (literair) werk zijn wel, net zoals auteursrechten, vrijgesteld van BTW. Op de factuur dient vermeld te worden: "vrijgesteld van BTW volgens art. 44, §2, 8° van het BTW-wetboek".

3. Ik geef een boekpresentatie. Kan ik hiervoor een vergoeding ontvangen?

Boekpresentaties (een eerste voorstelling van een nieuw boek) worden door de bank genomen niet als 'lezingen' beschouwd waar de auteur een vergoeding voor ontvangt. De facto is dit een zuiver promotionele activiteit. Het is gebruikelijk dat de uitgever en/of de organiserende boekhandel de logistieke kosten op zich neemt (uitnodigingen, receptie, techniek...).

4. Gelden de tarieven voor lezingen ook voor literaire manifestaties?

Voor deelname aan een literaire manifestatie (een programma met een groot aantal auteurs op de affiche, waarbij elke auteur een beperkte podiumtijd invult) gelden andere vergoedingsgebruiken dan voor zogenaamde literaire lezingen (een avond- of lesurenvullend optreden van één auteur). Programmatoren van literaire manifestaties zullen binnen hun organisatiebudget een vergoeding voorstellen aan de gevraagde auteurs. Ook hier is auteurs gratis of voor minder dan een billijke vergoeding laten werken uit den boze, zeker wanneer de omkadering (de programmatoren zelf, de technici, het zaalpersoneel) wel loon naar werk ontvangen.

Het Vlaams Fonds voor de Letteren steunt de VAV-eis van billijke vergoedingen en treedt op als door haar gesubsidieerde organisaties daar niet aan beantwoorden. Daar kunnen sancties tegenover staan.

Bent u als auteur financieel onbillijk behandeld door een organisator? Mail de concrete gegevens naar info@auteursvereniging.be. VAV leeft van discretie: uiteraard worden uw meldingen vertrouwelijk behandeld en anoniem gemaakt in onze communicatie met de buitenwereld.

5. Gelden de tarieven voor lezingen ook voor lesgeven of voor het begeleiden van workshops?

Lesgeven en/of workshops begeleiden is iets anders dan het geven van literaire lezingen. Hier zijn tarieven gangbaar die in onderwijs- en vormingsinstellingen gebruikelijk zijn wanneer ze een freelance deskundige inschakelen. Een verloning van ca. 40 euro per uur of 150 euro per dagdeel is billijk. (De voorbereidingstijd wordt doorgaans niet betaald.)

6. Ter info: een fragment uit het subsidiereglement van het Vlaams Fonds voor de Letteren (voor auteurs die zijn opgenomen in de Auteurslijst van het VFL):

De subsidie bedraagt 100 euro per lezing. Het VFL betaalt de subsidie rechtstreeks uit aan de auteur. De 100 euro van het Vlaams Fonds voor de Letteren is belastbaar volgens de geldende regeling op de inkomstenbelasting.

Het VFL kent enkel een subsidie toe indien het honorarium dat de auteur vraagt lager ligt dan 500 euro. Wanneer een auteur een bedrag vraagt hoger dan 500 euro, verstrekt het VFL geen subsidie.

Naast de subsidie verwacht het VFL dat de organisator een bijkomende vergoeding voorziet voor de auteur en de vervoersonkosten van de auteur (treinticket 2de klasse of kilometervergoeding) op zich neemt:

- ◆ scholen: vervoersonkosten + minimaal 30 euro eigen inbreng voor honorarium;
- ◆ leesclubs: vervoersonkosten + minimaal 50 euro eigen inbreng voor honorarium;
- ◆ bibliotheken:
 - vervoersonkosten + minimaal 30 euro eigen inbreng voor honorarium (schoolpubliek);
 - vervoersonkosten + minimaal 50 euro eigen inbreng voor honorarium (algemeen publiek);
- ◆ socio-culturele organisaties, zorginstellingen, cultuur- en gemeenschapscentra, kunstorganisaties, organisaties voor kunsteducatie en sociaal-artistieke werking en onafhankelijke boekhandels:
 - vervoersonkosten + minimaal 30 euro eigen inbreng voor honorarium (voor specifiek doelpubliek in het kader van interculturaliteit of armoedebestrijding);
 - vervoersonkosten + minimaal 50 euro eigen inbreng voor honorarium (algemeen publiek);
- ◆ specifieke opdracht aan auteur (bv. gelegenheidstekst voor lezing): vervoersonkosten + minimaal 100 euro eigen inbreng voor honorarium.

Poëzie en vertaalde poëzie

Vooraf: VAV is zich ervan bewust dat er met name met poëzie nogal wat gesjacherd wordt: op het internet, in poëzieroutes, in bloemlezingen...

1. Uitgeven van poëzie

Wie een dichtbundel uitgeeft bij een behoorlijke uitgeverij, ondertekent een contract. Een dergelijk contract moet minimaal beantwoorden aan de bepalingen van het modelcontract (op te vragen bij VAV), waarin veel facetten netjes geregeld zijn, zoals: rechten, nevenrechten zoals overnamerechten, aantal presentexemplaren enz.

In uw modelcontract kunt u als dichter/poëzievertaler laten opnemen dat u uw exploitatie- of overnamerechten (= het overnemen van gedichten/vertalingen in bloemlezingen, kranten, tijdschriften, poëzieroutes enz.) niet overlaat aan de uitgever of rechtenmaatschappij waarvan u lid bent, maar dat u ze zelf in handen neemt, hoe lastig dat ook is. Rechtenmaatschappijen zowel als uitgevers vragen immers een vergoeding om dat te regelen (50% voor de dichter – 50% voor de uitgever). De realiteit toont aan dat beide niet over de tijd en logistiek beschikken om deze rechten (met doorgaans bescheiden inkomsten) adequaat te regelen.

Als uw uitgever uw dichtbundel aanbiedt in een brochure (voorjaars-, zomer-, najaarsaanbieding), die bestemd is voor de boekhandel en daarbij een integraal gedicht afdruckt, is er geen vergoeding verschuldigd. Als een organisator van een lezing een van uw gedichten afdruckt in een reclamefolder, is ook geen vergoeding verschuldigd. In beide gevallen gaat het immers om een zuiver promotionele activiteit.

2. Overnames: algemeen

De onderstaande geplogenheden gelden niet voor een originele dichtbundel, wel voor een overname van een gedicht in een literair (of ander) tijdschrift, krant, bloemlezing of poëzieroute enz. Daarbij is voor ons het vaak gebruikte tegenargument dat er reclame gemaakt wordt voor het werk van de dichter/vertaler niet van tel.

1. Overname van een bestaand gedicht in een literair tijdschrift of bloemlezing: 25 euro per blz.
2. Overname van een nieuw gedicht in een bloemlezing of tijdschrift: 35 euro per blz.
3. Organisatoren vragen aan een dichter om voor een speciale gelegenheid een nieuw gedicht te schrijven. Voor een dergelijke schrijfpdracht is 100 euro per blz. billijk.

We behandelen oorspronkelijke gedichten en vertaalde gedichten op gelijke voet. Zowel een oorspronkelijk als een vertaald gedicht noemen we 'gedicht'.

- a. We behandelen tijdschriften en bloemlezings initieel op gelijke voet: we gaan er goedschiks van uit dat beide gemiddeld ongeveer evenveel lezers zullen bereiken.
- b. Met een 'bestaand gedicht' bedoelen we een gedicht dat ooit al ergens verschenen is. Met een 'nieuw gedicht' bedoelen we een gedicht dat voorheen nog nergens verschenen is.
- c. Een bladzijde bevat maximaal 22 effectieve versregels, witregels en titel niet inbegrepen. Voorbeeld: voor een bestaand gedicht dat (bv. in geval 1) 67 versregels lang is, wordt $4 \times 25 = 100$ euro betaald.
- d. Wanneer een bloemlezing succesvol is en herdrukt wordt, is het billijk dat er vanaf de tweede druk opnieuw overnamerechten (25 euro per blz.) betaald worden.
- e. Het is gebruikelijk dat dichters nieuwe gedichten aanbieden aan een literair tijdschrift. Als dat een aantal gedichten aanvaardt om te publiceren kun je terugvallen op de in 3 gegeven regel. Sommige uitgevers bieden soms meer, wat we aanmoedigen. Daarom raden we aan vooraf aan de uitgever te vragen hoeveel hij aanbiedt per blz./gedicht.
- f. Sommige tijdschriften drukken bij een kritiek op een dichtbundel een integraal gedicht af. In dat geval is ook een vergoeding verschuldigd: 25 euro per blz. Vraag ook een of meer presentexemplaren aan (zie verder).

3. Poëzieroutes

Wanneer een gedicht in een poëzieroute wordt opgenomen, zal het meestal vormgegeven worden op een drager: een bord, straatmeubilair... Sommige routes hebben een beperkte duur (bv. gedurende de vakantiemaanden), bij andere worden gedichten soms jarenlang 'tentoongesteld'. In beide gevallen is een vergoeding verschuldigd.

a) voor een kortlopend project: 25 euro

b) voor een langlopend project: eigenlijk zou ieder jaar opnieuw een vergoeding uitbetaald moeten worden maar dat is praktisch niet te organiseren. Omdat het langdurige karakter doorgaans bij aanvang duidelijk is, kan bij het begin van het project een eenmalige vergoeding gevraagd worden die verschillende jaren overspant, bv. 150 euro

Indien bij de opening van een dergelijk project ook een brochure of boekje wordt gepubliceerd waarin gedichten worden opgenomen: 25 euro per blz.

4. Poëziewedstrijden

Organisatoren van een poëziewedstrijd geven vaak een brochure/boekje uit met de bekroonde gedichten en de eindselectie. Ons aanvoelen zegt dat hiervoor niet betaald hoeft te worden. Vraag wel minstens één of een aantal presentexemplaren.

5. Presentexemplaren

Na de publicatie van een gedicht in een tijdschrift/bloemlezing... is het normaal dat u minstens een presentexemplaar gratis krijgt. Vele uitgeverijen stellen zich in zo'n geval defensief op, d.w.z. dat u

als dichter erom moet verzoeken. Vraag dus een presentemplaar aan. Als de publicatie herdrukt wordt, vraagt u het best opnieuw een presentemplaar van de herdruk aan.

6. Afstaan van rechten

Organisatoren van poëzieroutes of poëzieacties vragen vaak dat u als dichter uw rechten afstaat. Wij raden aan dat nooit te doen. Er is een uitzondering op deze regel: als u een nieuw of bestaand gedicht afstaat voor het goede doel. Dan kunt u schriftelijk verklaren dat u vrijwillig afziet van een vergoeding voor de overname van een bepaald gedicht, voor een bepaalde organisatie en voor een bepaalde periode (= doorgaans de looptijd van de actie voor het goede doel).

7. Internet & poëzie

Het internet is een vrijplaats waar velen niet wakker liggen van auteursrechten. Als u een gedicht/vertaling van uzelf op het net ontdekt, neem dan contact op met de provider of de eigenaar van de betreffende website, blog enz. U kunt twee dingen doen:

- een overnamevergoeding eisen (25 euro per blz.) en de verdere publicatie verbieden als op die eis niet wordt ingegaan;
- de toestemming verlenen om uw gedicht te publiceren, maar met de vermelding dat het copyright in handen is van de dichter (voorbeeld: ©Hugo de Dichter). Kijk uw gedicht ook na op taal- en vormfouten en vraag om de nodige correcties uit te voeren.

Bent u als dichter financieel onbillijk behandeld door een organisator? Mail de concrete gegevens naar info@auteursvereniging.be. VAV leeft van discretie: uiteraard worden uw meldingen vertrouwelijk behandeld en anoniem gemaakt in onze communicatie met de buitenwereld.

Proza

1. *Werk dat niet in opdracht is geschreven*

Proza-auteurs werken doorgaans niet in opdracht. Zij bieden hun werk aan bij een uitgever. Het gebruik van het 'modelcontract voor oorspronkelijk werk' en de gebruikelijke billijke tarieven voor auteursrechten biedt een minimumgarantie op een correcte honorering. VAV adviseert om een dergelijk contract altijd te laten nakijken door deskundigen.

Laat uw contract nalezen door VAV! Zo verneemt u of u een goed contract hebt en wat er eventueel aan schort. Ook heel belangrijk: zo kan VAV van nabij opvolgen waar er zaken structureel fout gaan, en u en haar leden waarschuwen. Uiteraard gaan wij vertrouwelijk om met de gegevens die we dankzij auteurs krijgen en wordt in onze communicatie met de buitenwereld alles geanonimiseerd.

2. *Tarieven voor literair proza (literaire verhalen, essay...) in opdracht*

Voor een auteur is het een groot verschil of het gaat om opdrachtwerk 'met behoud van rechten' of 'met afstand van rechten'. In het laatste geval heeft de opdrachtgever het exclusieve publicatierecht voor het betrokken werk; de prijs zal dan ook significant hoger liggen.

De geschreven pers, radio, literaire tijdschriften en organisatoren van literaire manifestaties zijn de meest voorkomende opdrachtgevers. De verschillende opdrachtgevers hanteren uiteenlopende tarieven. Een belangrijke factor bij het bepalen van het honorarium is de naamsbekendheid van een auteur, wat economisch bekeken een vorm van 'schaarste' is. De volgende (brede) vork is indicatief: 200 tot 500 euro voor een tekst van 500 tot 1500 woorden.

3. *Tarieven voor boeken (literair proza) in opdracht*

In dit geval kan het voor een auteur fiscaal voordelig zijn zich niet met een 'honorarium' te laten betalen, maar met een 'niet-recupereerbaar voorschot op auteursrechten'. Billijk is bijvoorbeeld 2000 à 3000 euro voorschot per maand werk, maar ook dit is indicatief en afhankelijk van tal van factoren. Verder gelden hier alle regels die bij het modelcontract voor oorspronkelijk werk horen.

Recensies

Het is de stellige indruk van VAV dat de tarieven voor recensies in gedrukte media (krant, weekblad) er de jongste jaren (fel) op zijn achteruitgegaan. Voor een recensie van 900/1000 woorden is vandaag de dag een tarief van 200 tot maximum 300 euro gebruikelijk. Voor complexere gevallen (bv. waarvoor de lectuur van meerdere boeken is vereist), moet dat bedrag navenant hoger liggen. Voor het voorbereiden, plegen en uitschrijven van een lang interview is een tarief tot 300 euro gebruikelijk.

De recente, vaak scherpe daling van deze tarieven baart VAV zorgen. Nog altijd zijn er vakbekwame en consciëntieuze recensenten, maar hun werk speelt zich af in financieel weinig benijdenswaardige omstandigheden. Dat vormt een bedreiging voor de kwaliteit van een belangrijk onderdeel van het boekenvak. Net zoals dat met redactie en eindredactie het geval is: zie hieronder.

Redactie en eindredactie

Voor redactie en eindredactie, twee begrippen die een ruime waaier van soorten 'tekstbewerking' vertegenwoordigen, zijn er twee manieren om tot een prijsbepaling te komen:

- aan de hand van het tekstvolume. Een gangbaar tarief voor redactie is bv. 12/13 euro per 300 woorden, excl. 21% BTW. In deze prijs is de correctie van de proeven inbegrepen;
- met een dagprijs: gangbaar is een dagprijs van 300 euro, excl. 21% BTW.

Het is VAV bekend dat (literaire) uitgevers veel lagere – niet zelden schandelijk lage – tarieven hanteren voor redactiewerk dat ze uitbesteden. Het is onze overtuiging dat dit de sector in zijn hart raakt: lezers en kopers verwachten terecht kwaliteit van boeken. Een stevige (eind)redactie staat daar mee voor in. Veel van de huidige tarieven maken het onmogelijk om dat kwaliteitsstreven ook waar te maken.

Strips

1. Er wordt van uitgegaan dat 10%, zoals in andere (model)contracten, een gangbaar royaltypcentage is, in vele gevallen onderling te verdelen tussen scenarist en tekenaar.
2. De praktijk leert echter dat die 10% vaak niet meer gehanteerd wordt en bv. kan zakken tot 5% (die dus nog altijd verdeeld moet worden tussen de scenarist en de tekenaar). 7% of 8% komt vaak voor als startroyalty's. Naarmate de verkoopcijfers stijgen, loopt het percentage op tot 10/12%. In veel gevallen komt men echter niet boven het startpercentage. Een recente praktijk van kleinere uitgevers is dat bij verschijning 5% wordt uitbetaald op de totale gedrukte oplage. Er volgt dan later geen verdere afrekening en administratieve opvolging meer.
3. Een gedeeltelijk vast bedrag per pagina is een zeldzaamheid geworden in de stripwereld. ('Per pagina' kan bovendien diverse inhouden dekken: van een getekende plaat in zwart-wit zonder lettering tot een getekende plaat inclusief scenario, lettering, kleur en drukklaar

digitaal aangeleverd. De evolutie gaat de jongste jaren eerder van de eerste mogelijkheid naar de tweede, terwijl de prijs onveranderd blijft.)

4. Ook in de stripsector werkt men met niet-recupereerbare voorschotten. Die blijven vaak bescheiden.

Theater (in opdracht en in het professionele circuit)

Honorarium

Voor auteurs die voor een professioneel gezelschap of productiehuis in opdracht een theatertekst maken zijn de volgende tarieven gangbaar als honorarium:

- voor een stuk voor kinder- en jeugdtheater: tussen 2500 en 9000 euro;
- voor een avondvullend stuk voor volwassenen: tussen 5000 en 15.000 euro.

Onder meer de naambekendheid van de auteur zal in de prijsonderhandeling een belangrijke rol spelen, maar ook de grootte van de organisatie die de opdracht geeft, de bezoldigingspolitiek enz. Er worden dan ook soms hogere prijzen betaald dan het hier vermelde 'maximum'.

De aandachtige lezer zal merken dat de ondergrens in vergelijking met 2012 naar onderen is opgeschoven. Daar heeft de crisis alles mee te maken, maar ook het grote aanbod van goede auteurs (ook veelbelovende debutanten) en het stijgende aantal kleinere ad-hocformaties.

De schrijfpdracht wordt vastgelegd via een aannemingscontract. Daarin worden de te respecteren deadlines bepaald en een timing voor de uitbetaling van de verschillende schijven van het honorarium. Bijvoorbeeld:

- 25 % bij ondertekening van het contract
- 25% bij inleveren van de eerste werkversie
- 25% bij inleveren van de definitieve versie
- 25% bij de première van het stuk.

Soms kunnen auteurs bedingen dat ze voor het schrijven van een stuk een aantal maanden in tijdelijk dienstverband voor het gezelschap/productiehuis werken. Doorgaans ontvangen zij hun salaris dan via een interimkantoor. Uiteraard is er in zo'n geval geen sprake van een honorarium.

Auteursrechten

Naast het honorarium of het salaris ontvangt een auteur ook auteursrechten wanneer het stuk wordt opgevoerd. Een percentage van 10 à 12% op de recette (of de uitkoopsom) is gebruikelijk. De meeste auteurs nemen hun rechtenmaatschappij onder de arm voor de facturering en de contractonderhandeling. VAV adviseert om in deze complexe materie gebruik te maken van hun knowhow. Let er wel op hoeveel procent zo'n maatschappij aftrekt voor haar werk.

Nog een wenk: je ontvangt een honorarium voor de schrijfpdracht. Hiermee worden dus de tijd en de inspiratie vergoed die je als auteur besteedt aan het schrijven van het toneelstuk. De auteursrechten daarentegen vormen een deelname in de opbrengsten van de exploitatie van je werk. Ze hangen onder meer af van succesfactoren. Laat als auteur nooit de auteursrechten mee bepalend zijn voor de hoogte van je honorarium!

Eigen stukken aanbieden

Slechts uitzonderlijk zullen professionele gezelschappen of productiehuizen creaties maken van stukken die worden aangeboden (en die dus niet in opdracht werden gemaakt). Wanneer dat toch gebeurt, worden meestal uitsluitend auteursrechten betaald (en dus geen schrijfhonorarium).

Theater (in het amateurcircuit)

Bij het amateurtheater is het minder gebruikelijk dat auteurs stukken in opdracht schrijven. Als het toch gebeurt, varieert het honorarium voor de auteur van 0 (daarom is het ook amateurtheater...) tot 1500 à 2000 euro voor een avondvullend stuk.

De inning van de auteursrechten bij opvoering gebeurt meestal door de rechtenmaatschappij waarvan de auteur lid is (Sabam of Sacd-Scam-deAuteurs) of, als de auteur geen lid is van een rechtenmaatschappij, door de distributeur/uitgever van het stuk (bv. Toneelfonds Janssens). De parameters voor de inning verschillen naargelang van de rechtenmaatschappij of distributeur en zijn vaak erg ingewikkeld. Door de bank genomen ontvangt een auteur per opvoering voor een van zijn stukken een bedrag van 100 à 200 euro.

Het is voor een auteur praktisch niet doenbaar om de auteursrechten zelf te innen, hoewel het wettelijk wel kan. De administratieve rompslomp die erbij komt kijken (o.a.: BTW-inning, inhouding roerende voorheffing) maakt dit tot specialistenwerk.

Vertalingen (literair proza)

VAV raadt aan het Nederlandse modelcontract te gebruiken (<http://bit.ly/1mzOf2W>). Daar horen onder meer de volgende aanvullingen bij wat gangbare en billijke tarieven betreft. Die zijn stuk voor stuk vatbaar voor onderhandeling en voor wijzigingen die afhankelijk zijn van specifieke factoren:

1. In 2015 bedroeg het minimumtarief 6,4 eurocent per te vertalen woord. Uiteraard moet je als vertaler nagaan of de brontaal wat aantal woorden betreft niet al te sterk verschilt van het Nederlands.
2. Vanaf een bepaald aantal verkochte exemplaren ontvangt een vertaler een aanvullend honorarium. Het normtarief voor meer dan 4000 verkochte exemplaren van gebonden uitgaven, paperbacks en mid priced uitgaven is vastgesteld op 2% van de verkoopprijs. Vanaf 100.000 verkochte exemplaren ontvangt de vertaler 2,5%. Voor herdrukken in pocketvorm bedraagt het normtarief 1%. (Voor e-books bedragen de percentages 2% en 4% van de netto-opbrengst.)
3. Wat de netto-opbrengst van de diverse exploitatievormen betreft (bv. overnemen in een bloemlezing, een voorpublicatie, gebruik/bewerking voor radio of tv...), is het gebruikelijk dat de vertaler 50% krijgt.

Vertalingen (poëzie)

VAV raadt aan het Nederlandse modelcontract te gebruiken. Daar horen onder meer de volgende aanvullingen bij wat gangbare en billijke tarieven betreft. Die zijn stuk voor stuk vatbaar voor onderhandeling en voor wijzigingen die afhankelijk zijn van specifieke factoren:

1. In 2015 bedroeg het minimumtarief voor de vertaling van poëzie 2,26 euro per regel met een minimum van 39,56 euro per gedicht.
2. Vanaf een bepaald aantal verkochte exemplaren (vaak overeenstemmend met de tweede druk) ontvangt de vertaler een aanvullend honorarium van 10%. Vanaf 3000 exemplaren verhoogt het honorariumpercentage tot 12,5%.

3. Er bestaat een tendens om vertalers die een vertaalbeurs van het VFL hebben ontvangen, niet te betalen: dat is onaanvaardbaar. Een beurs is een marktcorrigerend instrument en ontslaat de uitgever niet van een correcte betaling van de poëzievertaler.

Vertalingen (niet-literair)

Wat niet-literaire vertalingen in het Nederlands betreft (boeken en andere publicaties), circuleren er tarieven van

- 1 tot 1,5 euro per regel van 60 aanslagen (incl. spaties);
- 10 tot 18 eurocent per woord;
- er kan ook worden gewerkt met een forfaitaire prijs, die bv. rekening houdt met de hoeveelheid research die nodig is.

Er wordt doorgaans uitgegaan van de brontaal om de berekening te maken.

Factoren die de sterk uiteenlopende prijzen mee kunnen beïnvloeden, zijn o.m. de techniciteit van de tekst, de timing, de aard van de brontaal (bv. zeldzaamheid) enzovoort. Wat dat laatste betreft, zijn er speciale regelingen voor talen waarvoor de berekeningswijze (bv. per woord) tot vertekenende resultaten zou leiden.

Workshops

Zie onder Lezingen, punt 5.

Voor lessen en workshops (bv. aan volkshogescholen) is er geen BTW-plicht, tenzij u namens een vennootschap factureert. Een belangrijke uitzondering: er is wel BTW-plicht wanneer de organisator een vzw is die de beroepsbelangen van een doelgroep verdedigt.

Tot slot

Laten we alles wat voorafgaat even in perspectief plaatsen: consultants en procesbegeleiders van participatieprocessen vragen bv. 1000 euro per dag, freelancers die aan onderzoek doen schrikken niet terug voor 500 euro als dagprijs, veelgevraagde sprekers over welbepaalde thema's werken met uurtarieven van 60/70 euro. Om maar te zeggen: de tarieven die (literaire) auteurs – en dus vertalers, illustratoren, striptekenaars... - vragen en krijgen voor hun activiteiten zijn over het algemeen bijzonder laag in vergelijking met andere activiteiten en sectoren.